

UMENIE NA NULE?

Po korone sa znovu pripomenie klíma

Blažej Baláž: *Moja cesta*, permanentná akcia, 1993 – 2020

Čerešňa vtáčia – *Cerasus avium*, 6. 4. 2020

V rámci mojej dlhoročnej aktivity „zalesňovania mesta“ som získal rôzne skúsenosti so stromami. Niektoré treba rehabilitovať, pričom medzi ne patria aj divé čerešne. Divým čerešňiam sa darí aj na sídliskovej pôde (zabagrovaný betón, štrk, piesok, cement, drôty, železá), kde sa vďaka tomu nedarí iným stromom, alebo kvôli klíme schnú jarabiny, miznú pagaštany, chorobami sú ničené orechy, javory. Sadím vždy dve v mnou domestikovaných prostrediach, aby sa aspoň jedna chytila.

Konkrétne pagaštan konský sa ocitol na zozname druhov, ktoré sú ohrozené vyhynutím. Napádajú ho mole a rôzne choroby. Patrí medzi približne 400 druhov európskych stromov, ktoré boli Medzinárodnou úniou pre ochranu prírody (International Union for the Conservation of Nature, IUCN) označené ako ohrozené vyhynutím, pričom asi polovici z nich hrozí, že úplne vymiznú z prírody.

Stromy sú kľúčové pre život na Zemi a európske stromy v celej svojej pestrosti sú zdrojom potravy a úkrytu pre nespočetné množstvo druhov zvierat, od vtákov až po veverice. Zohrávajú taktiež mimoriadne významnú ekonomickú úlohu. Stav ochrany väčšiny druhov zvierat v Európe bol už vedcami ohodnotený na takzvanej červenej listine – zozname ohrozených druhov. Odborníci teraz smerujú svoju pozornosť na rastliny pri odhade stavu 454 európskych domorodých druhov stromov. Správa dospela k tomu, že až 42 percent druhov je ohrozených vyhynutím (ohodnotené ako zraniteľné, ohrozené alebo kriticky ohrozené). Spomedzi endemických druhov (nevyskytujúcich sa nikde inde na Zemi) je ohrozených až 58 percent. Medzi ohrozenými druhmi je napríklad aj pagaštan konský, ktorý mizne na mnohých miestach v Európe, ako aj väčšina z 200 druhov stromov z rodiny ružovitých, medzi ktoré patrí aj jarabina vtáčia. Správa identifikovala široké spektrum hrozieb, vrátane škodcov a chorôb, invazívnych druhov rastlín, úbytku lesov, neudržateľných prístupov k výrubu, zmenám vo využívaní pôdy a lesných požiarov. Steven Bachman, vedec zaoberajúci sa ochranou prírody v kráľovskej botanickej záhrade v Kew, ktorý sa nezúčastnil na tvorbe správy, uviedol, že stromy zohrávajú kritickú úlohu pri udržiavaní a obohacovaní našich životov: „Táto správa dopĺňa výraznú medzeru v poznatkoch o stave ohrozenia európskych stromov a jej výsledky hovoria o rušivo vysokej miere hrozby vyhynutia, ktorá si vyžaduje okamžité a efektívne kroky na ochranu stromov na všetkých úrovniach.“ Luc Bas, riaditeľ európskej regionálnej kancelárie IUCN, dodal, že úbytok stromov naprieč Európou spôsobuje ľudská činnosť: „Táto správa ukazuje, aká vážna je situácia pre mnohé prehliadané a podhodnotené druhy, ktoré však tvoria chrbtovú kosť európskych ekosystémov a prispievajú ku zdraviu planéty.“ Vedci odporúčajú aj ďalší výskum vzhľadom na dopady klimatických zmien. Pri vedeckom skúmaní príčin rozširovania sa koronavírusu sa taktiež zistilo, že v aglomeráciách s vysokou mierou smogu sa darí aj vírusom.

Najjednoduchším krokom na záchranu stromov je ich vysádzanie.